SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 134. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 17, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 17-го ЛИПНЯ 1990 Ч. 134. РІК XCVII

ДОПОМОГА ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ ПОШИРЮЄТЬСЯ

Джерзі Сиmі, Н.Дж. — Як інформує совєтське пресове агентство ТАСС і щоденник „Правда", доля дітей-жертв радіяції з нуклеарної катастофи в Чорнобилі. щораз більше турбує інші народи та західній світ.

І так 1,200 дітей з Чорнобиля переводять тепер літні вакації у 15-ох країнах Західньої Европи як гості членів світового скавтового руху .Діти з України будуть перебувати не лише у скавтських таборах, але також у домах своїх молодих господарів і там познайомляться з родинами скавтів. Перебування дітей є дарове і їх вивінування усіми речами призначеними для таборування, як також одягом і окремими дарунками. Данські скавти рішили кожній дитині подарувати два ровери — один для себе, та один для приятеля.

Тому, що совєтська летунська лінія Аерофлот відмівилася перевезти дітей до Західньої Европи переліт відбувся військовими літаками.

До Києва прибула у червні делеґація Робітничої спілки Ізраїля (Гістадрут), щоб взяти участь у створенні регабілітаційного центру для обсервації та лікування дітей-жертв радіяції з нуклеарного вибуху в Чорнобилі, як також обговорити туристичні та інші культурні можливості виміни поміж Ізраїлем та Україною.

Ізраїльська делеґація устами свого провідника Ґейсара запевнила заступника голови Ради міністрів УССР Віктора Уршукіна, що буде давати усю можливу поміч жертвам радіяції. Першим доказом того була поїздка групи дітей заражених радіяцією до Ізраїля під проводом українського лікаря д-р Максима Драча. За це дякував делеґації особливо В. Уршукін, а рівночасно запевнив, що уряд УССР робить все можливе, щоб зменшити вплив наслідків вибуху у Чорнобилі. Як відомо з преси плян евакуації населення із небезпечної зони розтягається аж до 1991 року.

Помер д-р Роман Олесницький

Джерзі Сиmі, Н.Дж. — До редакції сумна вістка, що в ранніх годинах, у суботу, 14-го липня 1990 року, в лікарні Ст. Барнабас у Лівінґстоні, Н. Дж., після довготривалої та тяжкої недуги помер д-р прав Роман Олесницький, довголітній адвокат в Ню Йорку, який мешкав у Кергонксоні, Н. Й., впродовж останніх років.

Св. п. д-р Р. Олесницький

Панахида у вівторок, 17-го липня о год. 7-ій вечора у похоронному заведенні Литвин і Литвин в Юніон, Н.Дж. Похорон в середу, 18-го з церкви св. Івана Хрестителя на цвинтар в Кергонксоні, Н.Й.

Відбудеться Конвенція Української Православної Ліґи

Кромвелл, Конн. — Тут в готелі Тредвей Гартфорд відбудеться в днях 25-29-го липня 43-тя Конвенція Української Православної Ліґи з багатою програмою, в якій зокрема підкреслені товариські імпрези, концерт, бенкет із нагородами стипендіями і проголошенням нового проводу УПЛ. Окрема програма запланована для молодих членів і наймолодших у віці між 4-им та 7-им роком життя.

В неділю, 29-го липня, відбудеться в Ню Брітен, Конн., Святочна Служба Божа в українській православній церкві св. Марії.

З нагоди цієї конвенції губернатор стейту Коннектикат Виллям О'Нілл видав окрему проклямацію із привітанням та побажаннями для всіх учасників. Подібну проклямацію видав посадник міста Ню Брітен, Доналд ДеФронзо.

Організаторами конвенції є старші і молодші члени Української Православної Ліґи при УПЦ св. Марії в Ню Брітен.

Вийшли збірки українських популярних пісень

Ірвінґтон, Н. Дж. — Минулого року тут — у відзначування Тисячоліття Хрищення України — появилися два томи зібраних найбільш популярних українських пісень п.з. „Співаймо разом". Їх зібрав Михайло Козюпа.

Заголовок вступного слова М. Козюпи — „Українська пісня — це українська душа", саме і віддзеркалює ціль видання цієї праці і його потребу. При кінці слова він підкреслює: „ Хоча, ми, українці, розкинені по цілому світі, як довго пам'ятатимемо нашу мову, нашу музику і нашу пісню, так довго розвиватиметься наша культура. Як є жива українська культура — як є жива українська мова — житиме й Україна!

Один том цієї збірки пісень є в ціні 15 дол.; коли хтось закупить зразу два томи — ціна їхня 25 дол. Замовляти ці книжки можна в Metelyk Publishing Company, Inc. 1034 Sanford Ave. Irvington, N. J. 07111.

Фестиваль співу і танцю у Філядельфії

Філядельфія. — Тут, в п'ятницю, 20-го липня, відбудеться Український Фестиваль музики, співу і танцю „Гомін України". У програмі фестивалю виступлять визначні солісти Київського театру опери та балету ім. Т. Шевченка: тенор, лавреат Міжнародного конкурсу оперних співаків Степан Фіцич, сопрано Оксана Яценко, меццо-сопрано Світлана Кисла, концертова піяністка Аделіна Кривошиїна, скрипаль, соліст, лавреат 1-ої премії Українського республіканського конкурсу ім. М. Лисенка Кирило Стеценко, український танцювальний ансамбль „Лиман" під мистецьким керівництвом Ореста Ласюка. Вступ на концерт вільний. Початок о год. 8-ій вечора в амфітеатрі Феірмонт парку „Робін Гуд Дел Іст", Рідж аве., та 33-тя й Давфін вул. Фестиваль влаштовує Департамент розваг міста Філядельфії та Український Фестивальний Комітет.

УКРАЇНА ПРОГОЛОСИЛА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Київ. — Верховна Рада України в понеділок, 16-го липня, проголосила Україну суверенною державою.

За незалежність проголосувало 355 депутатів, 4 — проти при одному, утримався від голосування. У Декляраціі Верховної Ради України, між іншим, сказано: „Українська ССР має право на утримання власних збройних сил і буде намагатися стати невтральною державою, не буде брати участи у мілітарних бльоках і не вироблятиме та не вживатиме жодної нуклеарної зброї".

Ґромадяни України, як правило, нестимуть військову службу на території республіки і їх не можна використовувати для військових цілей поза межами республіки „без дозволу Верховної Ради Української ССР".

У статті декляраціі про міжнародні зв'язки сказано, що Україна має право встановлювати свої власні міжнародні зв'язки, а також про прийняття українського громадянства, в той же час даючи право мешканцям республіки зберегти громадянство СССР.

Всесоюзні закони, які суперечать законам України, будуть уневажнені.

І. Олексина переобрано на голову УБС

Ґлен Спей, Н. Й. — Як повідомила газета „Народна Воля", орган Українського Братського Союзу,на оселі „Верховина" у Ґлен Спей, Н. Й., відбулась XXII Конвенція згаданої братської установи від 18-го до 22-го червня. В Конвенції взяло участь 84 делеґати і члени Виконавчого Комітету та Головної Ради — усіх разом 109 осіб. Разом з гостями на Конвенції було понад 150 учасників.

На окрему увагу заслуговує новий усучаснений і скорочений статут УБС, що його підготовою займався ред. Дмитро Корбутяк. Окрему увагу делеґати присвятили організаційним справам, спаду членства та видавництва.

У четвер, 21-го червня, відбувся на „Верховині" концерт артистів з України, а у вечірніх годинах — конвенційний бенкет, в якому взяли участь юні гості з України та відомий письменник Василь Барка. Український Народний Союз на бенкеті репрезентував віцепрезидент адв. Нестор Олесницький і головний секретар Володимир Сохан. Майстром церемонії був Петро Родак, заступник голови на Канаду.

Конвенція У БСоюзу прийняла ряд важливих постанов та рішила створити 200-тисячний Фонд Допомоги Рухові і Жертвам Чорнобиля, піднесла свої зобов'язання на Гарвардський Проєкт до 50,000 дол., 30,000 дол. призначила на допомогу світським і релігійним організаціям та установам і 20,000 дол. на стипендії для українських студентів, членів УБС.

Конвенція обрала новий провід на 1990-96 роки у складі: Іван Олексин, голова, Ярослав Пронько, І-ий заступник, Іґор Ґавдяк, 2-ий заступник голови, Петро Родак, заступник голови на Канаду, Петро Саляк, головний секретар Теодора Турула, заступник головного секретаря, Юрій С. Клапіщак, фінансовий секретар-скарбник, Роман Данилюк, заступник фінансового секретаря-скарбника; членам Контрольної комісії були обрані: Омелян Калата, Роман Канюка, Павло Коновал, Володимир Маїк, Михайло Мохнач; до Головної Ради увійшли: Микола Богдан, Микола Бойчук, Володимир Дмитренко, Микола Івашків, Василь Карпенко, Зенон Комоницький, Володимир Леськів, Михайло Родицький, Олександер Скоцень, Анатолій Фалько, Михайло Цар, Лука Шморгай; почесними членами стали: Катерина Баран, Петро Довбачук, Василь Іванців, Дмитро Корбутяк і Йосиф Харина.

Головою Конвенції був д-р Мирослав Малецький.

В Чехо-Словаччині постало Українське Лікарське Товариство

Прага, Чехо-Словаччина. — У суботу, 23-го червня, тут на вужчому зібранні 18 працівників в області охорони здоров'я заснували Українське Лікарське Товариство Чехо-Словаччини (УЛТЧС).

Завданням цього товариства буде докладне інформування фахівців про проблематику охорони здоров'я в Україні й українській діяспорі та про тіснішу співпрацю з іншими братніми організаціями. Діяльність товариства базуватиметься на давніх традиціях українсько-чехо-словацької співпраці в охороні здоров'я, що її започаткував ректор Карлового університету, перший у світі міністер охорони здоров'я, проф. Іван Горбачевський, основоположник чеської й української медичної біохемії та токсикології.

Засідання відкрив проф. д-р Олександер Жупник, віцепрезидент Світової Федерації Українських Лікарських Товариств (СФУЛТ). Головою обрано д-ра Ярослава Баб'юка, а науковим секретарем д-ра Федора Янчика.

Дотепер зголосилося до УЛТЧС 26 членів. У скорому часі УЛТЧС випрацює свій статут та поширить свою діяльність на дальші міста Чехо - Словаччини. Свою діяльність УЛТЧС хоче тісно пов'язати з діяльністю інших українських лікарських товариств в рамках Світової Федерації Лікарських Товариств.

Почесним членом УЛТЧС був обраний педіятр світового імени, ученик проф. Горбачевського, великий прихильник українців, проф. д-р Швейцар.

Засідання поблагословив парох української католицької церкви в Празі, о .Іван Лявинець.

РЕЧНИК АМЕРИКАНСЬКОЇ амбасади в Найробі, столиці Кенії, подав до відома засобам масової інформації, що головний критик президента Данієла Моя після чотириденного перебування в американській амбасаді виїхав до Лондону. Опонент Д. Моя — це 43-літній Ґібсон Камару Куря, випускник Оксфордського університету, за фахом адвокат, який знаний з того, що боронив людські права ув'язнених.

ОБВИНУВАЧЕННЯ ПРОТИ недіючого посадника Вашінґтону негра Маріона С. Беррі набирає конкретних форм. Чимраз більше свідків пропонують свої послуги прокураторові кажучи, що вони, разом з посадником вживаки кокаїну, але рівночасно боялися за його здібність керувати великим містом, яке є рівночасно столицею З'єднаних Стейтів Америки. Один з таких свідків Артур Джефрі Мічелл заявив лаві присяжних у федеральному повітовому суді, що він також належить до тих осіб, який свого часу вживав разом з посадником Беррі кокаїну в його помешканні і на вакаціях на Багамських островах.

НА З'ЇЗДІ КПСС ОБРАНО НОВИЙ СКЛАД ПОЛІТБЮРА

Москва. — В суботу, 14-го липня, був оголошений список членів нового Політбюра ЦК КПСС, яке на пропозицію Міхаїла Ґорбачова було докорінно реформоване. Зі старого складу в новому вищому (після З'їзду і ЦК) партійному органі залишився лише сам М. Ґорбачов, бо він, крім президентських обов'язків, виконує ще і обов'язки генерального секретаря. З Політбюра виведені голова Ради міністрів Ніколай Рижков, колишній голова Президії Верховної Ради Російської федерації Віталій Воротніков, колишній перший секретар Московського обласного комітету партії Лев Зайков, колишній голова комісії ЦК з питань сільського господарства Єгор Лігачов, колишній голова комісії ЦК з соціяльно-економічних питань Ніколай Слюньков, міністер закордонних справ СССР Едуард Шеварднадзе, голова комісії ЦК з міжнародних справ Алєксандр Яковлєв, голова комісії ЦК з ідеологічних справ Вадим Медведєв і голова Комітету державної безпеки Владімір Крючков.

Існуючий раніше інститут кандидатів у члени Політбюра ліквідований взагалі.

У Політбюрі тепер постійно буде 24 особи, включаючи Ґорбачова, його першого заступника Володимира Івашка і 15 перших секретарів республіканських компартій. Крім них до Політбюра увійшли: Алєксандр Дзасохов (ідеологія), Ґеннадій Янаєв (міжнародні відносини), Єгор Строєв (сільське господарство), Юрій Прокоф'єв (Московська партійна організація), Ґалина Семенова (справи, що стосуються жінок), Олег Шейнін (організаційні справи) та Іван Фролов (головний редактор газети „Правда").

ЦК обрав також Секретаріят, який складається з 16 членів.

Як повідомив журналістів І. Фролов, Політбюро віднині буде збиратися не щотижня , а раз на місяць. Московський кореспондент газети „Вашінґтон Пост" Майкл Доббс пояснює це труднощами, зв'язаними з щотижневим приїздом в Москву республіканських перших секретарів, допускаючи, однак, що мова може йти і про загальне зменшення ролі Політбюра в управлінні країною.

СТРАЙК СОВЄТСЬКИХ ВУГЛЕКОПІВ МАВ ПОЛІТИЧНИЙ ХАРАКТЕР

Ню Йорк. — Як повідомляють американські засоби масової інформації, одноденний страйк совєтських вуглекопів, що відбувся в середу, 11-го липня, носив, на відміну від минулорічного страйку, переважно політичний характер. Страйкарі на цей раз лише між іншим нагадали про жахливі житлові умовини, примітивну техніку безпеки і незадовільне забезпечення продуктами. Вуглекопи на численних мітинґах і демонстраціях вимагали негайної резиґнації уряду і ліквідації партійних організацій на шахтах і підприємствах.

Кореспонденти пишуть про підкреслено антипартійні настрої страйкарів. За даними уряду, у страйках взяли участь вуглекопи 276 вугільних шахт з 655. 230 підприємств провели 24-годинні страйки, інші страйкували від 2 до 12 годин. Найбільша активність спостерігалася в Донецькому, Кузнецькому, Печорському вугільних басейнах, де поряд з припиненням видобутку вугілля відбувалися мітинґи на шахтах і в містах.

У Кузбасі, наприклад, зі 100 вуглевидобувних підприємств у страйку взяли участь робітники 57 шахт. У 12 містах реґіону відбулися мітинґи, в яких взяли участь коло 31,500 вуглекопів.

Мітинґи відбулися і в Донецькій області, де видобуток вугілля частково припинили 26 шахт. До праці в різні зміни не вийшли 20, 000 гірників.

Голова совєтського уряду Ніколай Рижков повідомив, що страйки і мітинґи також відбулися в Сахалінській області, у Приморському краї, Магаданській області і Хабаровському краї, Якутії, у Волинській, Львівській, Кіровоградській областях України, у Пермській, Тульській і Челябінській областях Російської федерації.

Мітинґи, на думку голови уряду, „носили яскраво виражений антиурядовий і антипартійний характер". Він підкреслив, що поряд з вимогами першого з'їзду шахтарів під час страйку і мітинґів висувалися вимоги „про вихід зі складу СССР". У Червонограді Львівської области вимагали „упорядкування конституції СССР відповідно з конституціями союзних республік".

Н. Рижков на закінчення підкреслив, що покищо „передчасно робити якісь висновки. Треба дуже уважно вникнути в усі ці справи". Голова уряду сказав, що поспішні висновки можуть „ще більше розпалити пристрасті" у вуглевидобувних районах.

У СВІТІ

ПРЕДСІДНИК АМЕРИКАНСЬКОЇ конґресової Комісії для справ Африки заявив, що уряд Етіопії перервав тимчасово еміґраційний процес етіопських жидів до Ізраїля тому, щоби примусити Ізраїль посилати Етіопії більше зброї. „Виглядає, що етіопські жиди стали закладниками", — заявив конґресмен Говард Волп, демократ з Мишиґену, що є предсідником вищезгаданої комісії, зазначуючи при тому, що Етіопія не дотримується даних Америці обіцянок у справі свобідної іміґрації. Почавши від минулого жовтня, коли Ізраїль відновив свої спілкування з Етіопією після 16-літньої перерви, американські офіційні чинники постійно зауважували, що Ізраїль торгує пальною зброєю, включно з бомбами, з етіопським твердолінійним марксистським урядом у заміну за вільну еміґрацію для тисяч етіопських жидів.

УРЯД НІКАРАҐУА та сандіністські профспілки дійшли до згоди, що закінчило майже двотижневі страйки урядових робітників, які зуміли вдало спаралізувати нормальне життя не тільки громадян столиці, але й до деякої міри цілої країни. У договорі узгоджено підвищення зарплат, забезпечення місць праці та деяких політичних концесій. До полагодження дійшло дуже швидко після того, як президент Віолета Барріос де Чаморро відновила переговори зі страйкуючими робітниками та погодилась на 43-відсоткову підвишку в зарплатах. Одначе до цього дійшли також інші концесії, котрі вже мають трохи політичну закраску, як включення сандіністських профспілок у активну ролю відбудови економіки країни та згода зі сторони уряду припинити передачу колишнім землевласникам їхньої землі, сконфіскованої під час панування сандіністів. Цей договір був голосно схвалений сандіністами та їхніми прихильниками, одначе був скритикований політичними союзниками президента.

РОЗПОЧАЛИСЬ НОВІ КЛОПОТИ М. ҐОРБАЧОВА

Москва. — Агентство Асошіейтед Пресс і акредитовані в Москві кореспонденти інформують про започаткування нових клопотів для Міхаїла Ґорбачова, нового 24-членного Політбюра і Центрального Комітету КПСС після XXVIII З'їзду до певної міри контроверсійного, який може стати початком розкладу Комуністичної партії взагалі і соціялістичної системи, яка, на думку багатьох політичних спостерігачів, не має майбутности.

Наприклад, в неділю,15-го липня в Москві відбулася масова демонстрація у якій взяло участь понад 50,000 осіб, які домагалися відходу Комуністичної партії з політичної сцени і місця для інших політичних партій, які, мовляв, мають кращу розв'язку для економічних й інших питань.

Демонстрація розпочалася у парку культури і відпочинку ім. Горького, а потім учасники, зформувавши великий похід з транспарантами, прапорами і прапорцями, рушили в напрямі Кремля, де на Красній площі відбулася програма мітинґу, Транспаранти, що їх несли учасники демонстрації говорять самі за себе: „ Комуністичну партію на смітник!", „Комунізм — ні! Демократія — так!". Очевидно, демонстранти несли трьохкольорові колишні російські прапори і чорні анархістські. Під час мітинґу відчувалось симпатію публіки до Боріса Єльцина, Голови Верховної Ради Російської федерації і „ребелянта" на З'їзді КПСС, який в кінці з'їзду зрезиґнував з членства в компартії, встановивши тим самим новий притекст для інших евентуальних „виходів", які незабаром можуть стати масовими, — кажуть прихильники Єльцина. Деякі демонстранти, які мали змогу говорити із західніми кореспондентами підкреслювали, що вони надіються тільки на Єльцина, бо решта членів Політбюра і Центрального Комітету КПСС вже не є авторитетами для пересічних громадян СССР.

М. Ґорбачов матиме також клопоти з новим зарядженням про зменшення державної контролі над телевізією і радіо, бо з одної сторони він домагається зменшення контролі, а з другої каже, що ті міста, райони, області, які намагаються перехопити контролю над засобами масової інформації, будуть змушені від тепер узгіднювати свої потягнення з Кремлем. У своїй заяві президент М. Ґорбачов закликав Верховну Раду СССР прийняти закон про передачі телевізії і радіо, щоб кожний знав де починається, а де кінчається його обов'язки і відповідальності. Злагіднюючи свою заяву Ґорбачов підкреслив, що все це, мовляв, потрібне у зв'язку зі змінами в СССР, які незабаром наступлять, децентралізацією влади, формування нових республіканських урядів і розвитком плюралістичної системи, яка однак не може бути безконтрольною.

Політичні аналітики і знавці підсовєтської проблематики кажуть, що новим зарядженням, зараз таки після закінчення з'їзду КПСС, М. Ґорбачов дуже ускладнює своє положення і загострює відносини в Совєтському Союзі.

В АМЕРИЦІ

ФЕДЕРАЛЬНІ ЧИННИКИ розпочали слідство у справі зловживання високих керівників забезпеченевих банків. Вони ствердили, що також син президента Джорджа Буша, Ніл Буш, замішаний у нелеґальні фінансові операції і за це може бути притягнутий до судової відповідальности. „Я переконаний в тому, що мій син свідомо не порушив законодавства в цій справі, — заявив президент Дж. Буш кореспондентам, — але якщо слідство викаже, що закон був порушений, я буду першою людиною, яка про це заговорить". Президент додав, що його дуже затурбувала ця справа як батька, але „як президент я надіюсь у справедливість нашої судової системи і солідну працю слідчих".

ЧЕРГОВА КОНВЕНЦІЯ Демократичної партії війбудеться таки в Ню Йорку, завдяки старанням посадника Дейвида Дінкінса і губернатора Маріо Квомо. Голова крайового комітету Демократичної партії Роналд Бравн подав до загального відома інформацію про місце конвенції на спеціяльній пресовій конференції з участю посадника, губернатора і багатьох інших офіційних керівників стейту і міста. Конвенція демократів відбуватиметься у відомому приміщенні Медісон Сквер Ґарден. У пов'язанні з цією справою засоби масової інформації і поодинокі аналітики заговорили про можливість кандидатури на президента з Демократичної партії М. Квомо, прізвище якого стає чимраз більш популярним серед демократів, негрів, італійців і частинно жидів.

ОПИТ ПЕРЕВЕДЕНИЙ інститутом Ґеллупа після того, як президент Джордж Буш визнав за потрібне збільшити федеральні податки у противагу його передвиборчої обіцянки, що такої підвишки за його президентури не буде, виказав, що популярність господаря Білого Дому дещо знизилась в опінії американців, порівняно з результатами останнього опиту переведеного в червні цього року. Тоді в користь Буша висловилося 69 відсотків запитаних; сьогодні тільки 63 відсотки схвалили його політику і керівництво іншими ділянками. Найвищий рівень „довір'я" від американських виборців, бо аж 80 відсотків, Буш здобув під час опиту в січні, після успішної військової операції в Панамі.

КРИМІНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ Ню Йорку нарешті заарештувала Джерома Райта, який без жодної причини вистрілював, правдоподібно з трубки, гострі стріли в жінок на Мангаттані, поранивши таким чином понад 50 жінок переважно середнього віку. Керівник дедективної групи поліціянтів Джозеф ДіМартіно заявив, що три поранені жінки розпізнали чорного Дж. Райта, але, на його думку розпізнань буде більше, бо жінки зголошуються на поліцію, щоб допомогти прокуратурі зневтралізувати небезпечного злочинця.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ СУДДЯ у Міссісіпі виголосив вердикт про надання відшкодування сім'ям, члени яких перебували у цілому ряді піклувальних будинків фірми „Беверлі ентерпрайс". Найбільша сітка піклувальних будинків в Америці нараховує 800 закладів для людей старшого віку. Багато з них звинувачуються не лише у занедбанні, знущаннях, але навіть у смерті своїх беззахисних клієнтів. Тепер власники цих закладів повинні виплатити багатомільйонові відшкодування родинам, члени яких страждали в останні роки свого життя. Майже 60 відсотків піклувальних будинків по всій країні не надає особам старшого віку відповідної обслуги та занедбує свої обов'язки. Федеральний суд присудив піклувальним будинкам виплатити кожній родині по 250,000 дол. відшкодування.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Військо, поліція і суд під контролем Компартії

Хоча 28-ий З'їзд Компартії СССР у Москві стояв під знаком безконечного балакунства й хаотичности — проте у дебатах над майбутньою ролею партії виринули деякі також позитивні думки. Одним з таких нечисленних позитивів були голоси, щоби „відполітизувати" військо, КҐБ і судівництво в СССР від партійного контролю. В усьому світі було завжди відомо, що СССР — це поліційна держава, де КҐБ завжди — без уваги на свою назву ЧеКа чи НКВД — було „оком і вухом" всевладної партії. КҐБ було завжди „збройним раменем" партійно-державного режиму. У кожній військовій частині були партійні — „політруки", обов'язком яких було ширити й поглиблювати „партійну освіту" та стежити за найменшими ухилами від стовідсоткової льояльности супроти партії і держави. На цьому партійному З'їзді у Москві вперше виявилося, що народилася вже критика на адресу всевлади партії. Як інформує „Ню Йорк Таймс" з 6-го липня 1990 року — генерала Олега Калиґіна покарали за його виступи у пресі проти „політграмоти" у війську і за його правильну прилюдну заввагу, що на Заході немає такого дива, щоби пропаґували у війську якусь одну партію. У Ленінграді ліберальна Міська рада натаврувала традицію КҐБ складати звіти партійному Політбюрові, а не урядові. Подібні критичні голоси відізвалися про підпорядкування Компартії совєтського судочинства.

Захід завжди обурювався, коли в СССР арештованих судили при зачинених дверях перед одним суддею чи трибуналом, який проголошував такий присуд, як його диктувала партія. Нам відомо, що за Сталіна виарештовували людей навіть „за скриту ворожість Совєтському Союзові". Хіба тільки на підставі архівних документів КҐБ можна буде ствердити, скільки приблизно згинуло в СССР чоловіків, жінок і дітей винищених з волі Компартії, під плащиком і „радянської справедливости".

Але відносини в СССР є усе ще такі, що партійно-державна верхівка є за збереження „статусу кво". В обороні впливів партії у війську з кумедною „політграмотою" і військовими політруками виступив голова КҐБ генерал Владимір Крючков, командант могутньої армії КҐБ. Однозгідний із ним є військовий міністер Дімітрій Язов і так само Міхаїл Ґорбачов висловився за збереження дотеперішнього стану, себто за дальше правління партією у війську, КҐБ і судівництві. На 28-му З'їзді Компартії СССР у Москві було, як уже згадувано, 4,700 делеґатів, у тому числі 300 військових старшин. У справі ролі партії в армії, поліції і судочинстві панує в Компартії такий сам поділ, як у всіх інших справах. Скасовано злощасну 6-ту точку совєтської конституції про монополь Компартії, як керівного і вирішного чинника в державі. Таким чином у принципі введено партійно-політичний плюралітет. Насправді малощо змінилося, бо кожна нова партія чи політична організація мусить бути леґалізована партійно-державною верхівкою. У Раді народних депутатів, яку створив Ґорбачов як ніби совєтський парлямент, велику більшість застережено для Компартії. Ґорбачов раз-у-раз говорить про демократію і на останній конференції на вершинах у Вашінґтоні президент Буш хвалив Ґорбачова за його „реформи". Немає ніякого сумніву, що за Ґорбачова змінилися політичні відносини в СССР на краще. Але офіційно Ґорбачов ані ніхто з його найближчих співробітників не вирікся комунізму. Ще недавно Ґорбачов заповів був, що Компартія збережеться і набере нової поваги, коли вона отримає „людське обличчя" і коли її члени здобудуть довір'я народу — перемагаючи у виборах.

Коли шість сателітних країн відмовилися від комунізму — (в одній Румунії ще „вариться") — Совєтський Союз, насильно зліплений з 15-ох країн, не є відокремлений від світу непереxідним муром. Скорше чи пізніше і без довжелезних нарад Компартія СССР втратить свій престиж.

МИНУЛОГО ТИЖНЯ в Манілі столиці Філіппін, одночасно вибухли шість бомб, ушкоджуючи кілька автомобілів і будинків. Як повідомляють офіційні поліційні чинники, бомби були вміло розташовані у фінансових та туристичних кварталах міста. Покищо ніхто не взяв відповідальности на себе за цей останній акт тероризму. Посадник Манілі Ґеміліяно Льопез заявив, що „це ще одна спроба підірвати стійкість нашого уряду та відстрашити закордонних вкладників капіталу".

Корнель Крупський

АПОЛОГЕТ СТАЛІНА

„Stalin's Apologist — Walter Durahty, The New York Time's Man in Moscow", by S.J. Taylor, Illustrated, 404 pp. New York, Oxford University Press, $24.95.

I.

У роках, коли наша спільнота приготовлялась вшанувати 50-ліття пам'яті мільйонових жертв нашого народу, що загинули в часі штучного голоду створеного Сталіном, у статтях нашої преси на тему оцих жахливих років можна було зустріти ім'я Волтера Дюранте, який в часі голоду служив акредитованим кореспондентом в Москві від американського щоденника „Ню Йорк Таймсу".

Усі ці короткі згадки в нашій пресі про Дюранті зводились до одного твердження, а саме, що він знав про голод в Україні, але пробував затаювати той великий злочин Сталіна. Напевно, що читачі тих згадок цікаві були довідатись про те, хто був Волтер Дюранті і чому він як журналіст, що репрезентував найбільш відомий у світі щоденник, нечесно сповняв свій обов'язок.

Сьогодні вже можна знайти відповідь на ці запити. Тижневий додаток, що „Ню Йорк Таймсу" п. з. „Огляд книжок" з датою неділі 24-го червня 1990 року, надрукував обширну рецензію на книжку С.Й. Тейлор п. з. „Апологет Сталіна". Це книжка про Волтера Дюранті, яка має 404 сторінки.

Автором рецензії є письменниця Френсін дю Плессі Ґрей, чергова книжка якої п.з. „Совєтська жінка" щойно вийшла з друку. Здається, що декому непотрібно аж читати названу книжку про Дюранті, коли прочитає рецензію на неї в „Ню Йорк Таймсі", бо вже з самої рецензії довідається про те, хто він був, для якого, згідно з рецензією, не існували якісь високі ідеї чи ідеології. Дюранті завжди був зосереджений на самому собі і готов був служити тому, хто більше заплатить.

Довільним стилем наведемо основні думки рецензії, але в нічому не змінюємо їхнього оригінального сенсу:

„Вілліям Шірер думав, що Дюранті був найбільшим із закордонних кореспондентів, які дописували з Москви. В очах Джозефа Елсона Дюранті був „світовою проституткою на службі большевиків", а в очах британського письменника Малколма Маґґериджа Дюранті був „найбільшим брехуном з-поміж усіх журналістів яких я зустрів на протязі 50-літньої журналістики". Цей пишнобарвний і контроверсійний журналіст очолював в Москві бюро „Ню Йорк Таймсу" від 1922 до 1936 років.

Не зважаючи на його сумнівну чесноту, він мав великий вплив на формування відношення Америки до Совєтського Союзу в часі його початкових років, а навіть грав центральну ролю у натиску на Френкліна Д. Рузвелта, щоб відкрити дипломатичні взаємини з Москвою.

„Дюранті трошки шкутильгав на ногу, бо втратив половину ноги в залізничній катастрофі, коли йому було 40 років. Дотепи його були гострі, як бритва. І хоча почав заскоро лисіти, проте втішався успіхом серед жіночого роду".

Він народився в 1884 році в Ліверпулі в родині індустріяліста. Від ранніх літ приховував ворожнечу до свого походження, а після закінчення університету ніколи не бачився зі своїми батьками і сестрою, хоч вони після того ще жили десятки років. Журналістичні амбіції він розвинув уже кілька років після закінчення університету. Початкова журналістична праця вимагала частих поїздок між Парижем і Ню Йорком, а щоб якось прожити він давав приватні лекції з латинської мови.

Обнявши керівне становище представника „Ню Йорк Таймсу" в Москві, Дюранті дістав в ужиток чотирикімнатне помешкання. В його домі завжди було подостатком доброякісних лікерів, кав'яру, всяких інших делікатесів, а також опіюм, що став його налогом після того, коли він втратив ногу. Крім просторого (як на совєтські стандарти) помешкання він мав шофера, служницю, секретарку, допоміжного дослідника („ресирчер") і куховарку, яка згодом стала його жінкою

Дім Дюранті в Москві відвідували визначні журналісти і письменники. Вигода, в якій він там проживав, була однією з причин його мовчанки і погодження зі злочинами сталінізму.

Головною сильною сторінкою рецензії С.Й. Тейлор — це безсторонність написаного і знання фактів, на підставі яких вона виявляє дуже аморальний прагматизм характеру Дюранті. В 1922 році Дюранті був першим із західніх журналістів, який писав, що наслідником Леніна буде Сталін, і цим пізніше немов заробив у Сталіна вийняткове інтерв'ю, за яке був нагороджений нагородою Пуліцера. Навіть у повоєнних роках Дюранті продовжував висловлювати пошану до Сталіна. На його думку Сталін був „спокійною та скромною людиною, якій припала доля вишколювати дисциплінувати та дати самопошану народові звільнених рабів".

Закінчення буде.

Богдан Чопик

Підляшшя й Надбужанщина оживають

Так справді, поліщуки в Україні, підляшуки в Польщі та надбужанці в діяспорі дали знати світові про свій дух національности, який у них живе й позитивно відкликається на ратне віче у справі будови України. В Україні, після Чорнобиля, потреба фізичного самозбереження кинула багатьох поліщуків і тих з-над Буга в ряди руху „зелених" до боротьби за чистоту екології та за саморішення про те, що, де і до якого насичення має бути побудоване, зглядно не будоване (мається на увазі демонстрації проти атомних електростанцій).

У Польщі, після років ганебної акції „Вісла", переселень українців малими ґрупками поміж поляків на „відзисканих землях", а тепер, із приходом до влади людей „Солідарности", українці з-над північних берегів Буга, підляшуки, відновили й піднесли на новий рівень суспільно-громадську, шкільну та релігійну діяльність. Деякі науковці-соціологи на одній недавній міжнародній конференції звертали увагу на небуденний процес національного відродження на Підляшші. Там тепер створився такий унікальний „лабораторійний терен", який треба всесторонньо вивчити, щоб звідси витягнути документальний вгляд про те, як відродженеві процеси проходили й проходять не тільки в нашій історії, але в історії будь-якого народу, що вийшов на самостійний себевияв. Сьогодні можна тільки надіятись, що в сьогоднішній Польщі такі студії можна буде перевести без небажаного втручання поліції у ці досліди.

У діяспорі добре зорганізоване Об'єднання Надбужанців займається документуванням історичного та культурно-релігійного розвою українських теренів з-над Бугу: Сокальщини, Белзчини, Радехівщини, Камінеччини, Холмщини та Підляшшя. Населення цієї широкої етнічної території українців на початку 1940 років було дуже свідоме. Там виходило з десяток періодичних видань українською мовою, були свої школи: українська гімназія у Холмі, торговельні школи в Холмі, Володаві й Білій Підляській зі свідомою середньошкільною молоддю, ішло оживлене релігійне й культурне життя. Однак це все було доведене до повного закінчення в період переселенчого натиску. Під сучасну пору цей культурний процес там оживає і, співпрацюючи з діяспорою, має великі надії на майбутнє. Це видно з книжки, про яку пишемо.

Велика книга „Надбужаншина" має дев'ять добре опрацьованих розділів, у яких розповідь іде про розквіт у минулому Надбужж... Дуже цікавими є там ряд статтей і про недавнє минуле, як наприклад „На українському Підляшші в рр. 1944-1948" (25 сторінок). „З хроніки дій УПА і збройного підпілля в Надбужанщині" (14 стор.), „Українці в сучасній Польщі: 1946-1976" (12 стор.), „Весілля в

(Закінчення на стор. 3)

Юрій Р. Рибак

І В НЮ ЙОРКУ — КИТАЙСЬКА ЕКСПАНСІЯ

Пересічний нюйоркчанин має вже свою опінію про „Чайнатавн", що довгими роками жило своїм життям, оточившись невидимим китайським муром. Нікому воно не грозило аж до часу натиску на італійську та ортодоксійно-жидівську дільниці, де китайський кольорит стає щораз більш маркантним. Це наглядно завважують прохожі, адже бачать нові крамниці чи підприємства з написами китайським шрифтом.

Виглядає, що традиційні границі „Чайнатавн" поширюються і це під впливом напливу нових мешканців — земляків, які прибувають із різних закутин Азії. Багато теж інших американських та канадських міст відчуває цей приплив іміґрації для яких, як здається, таки найбільш притягаючим магнетом остаточного поселення є таки Ню Йорк. Туди ж бо прибуває коло 2,000 осіб місячно!... Це і вияснює чому 20,000-тисячне китайське населення у 1965 році збільшилось нині п'ятикратно... А тому, що автохтони не цікавились продажем своїх посілостей (новоприбулим приходилося шукати за відповідними об'єктами у сусідстві і деінде. Ось наприклад, тайванці не дуже захоплюються „Чайнатавном" у Мангатені і радше вибирають китайське довкілля у Флешінґ, Квінс, де панівна є мандарино-китайська, а не кантонська мова. А до вибору новоприбулих ще є і третє місце, а саме у Брукліні так, що можна сміло сказати: Ню Йорк має аж три „Чайнатавни"!

Не треба бути аж професійним економістом, щоб розуміти як зі зростом населення збільшується теж попит на житлові приміщення у „Чайнатавні". Це очевидно впливає на вищу ціну винайму чи купна. Можна, між іншим, завважити, що ціна на кондомініюм починається від 200,000 дол., яка дорівнює не одній багатій нюйоркській дільниці. І не диво, що процвітає збут домів, а це головно завдяки припливові капіталу з Гонґ Конґу, що за всяку ціну старається ще перед 1997 роком — час, коли колонію переймає Китай — інвестувати всюди, а не в себе вдома. Часто це вважається як рід забезпечення на випадок політичної скрути, яка може примусити залишити батьківщину. Для капіталовкладчиків з Гонґ Конґу та Тайвану найбільш популярними родами бизнесу є імпортово-експортові фірми, виробництво одежі та нерухоме майно, а для вишколених одиниць можливість провадження реклямових аґенцій. Подають, що 75 відс. будинків у сусідній т.зв. Малій Італії у руках китайців та вже небагато італійців тут залишилось, їхні бо нащадки, кинувшись у американський вир життя, залишають родинне-гніздо...

Китайці — добрі бизнесмени, однак хтось може дивуватись, чому ж вони — у порівнянні з іншими нюйоркськими дільницями — тут переплачують за приміщення. Вони це роблять, бо їм оплачується. Вони знають свій ринок, бо перебувають серед своєї громади, яка не чужомовна і має свої традиції, що важне для торгівлі. Китайські крамарі платять дорого за винайм крамничного простору, бо вміють його використати. Вони не звертають уваги на виставу товару, а радше на його згромадження на одному квадратному футі, що є одиницею міри́ла торговельної активности. Тому і китайська крамниця нагадує радше склад товарів, причому теж хідник перед приміщенням стає частиною, де обслуговується покупця. Отже, тут підхід до використання простору буває більш ефективним ніж деінде у Ню Йорку, а це дає змогу при цій самій висоті чиншу осягнути більші торговельні обороти. У висліді загальна дільницева економіка сильна, а це впливає теж на ціни домів які не падуть. Теж капітал тут не спить, а виявляє велику активність та повністю оправдує життєздатність 30-ти банків, що тут примістились.

Багато бизнисменів думає про можливість створити тут економічне чудо на зразок Гонґ Конґу, однак їхні руки зв'язані, бо на перешкоді перебудови будинків стоїть закон контролі чиншу, який забороняє власникам викидати мешканців із житлових приміщень. Серед громадських діячів можна теж почути голоси, які без ентузіязму зустрічають приплив нового гроша. Вони вважають, що ще багато китайських іміґрантів живе бідно і буває, що в кімнатах спить по 12 осіб. Отож, велика частина іміґрантів — це „голібосі" люди, які хапають кожну роботу і часто буває, що їх використовують їхні власні земляки...

Останньо під впливом соціяльних та економічних змін заламується традиційна структура китайської спільноти у ЗСА. Традиційні вартості старого проводу стаються предметом виклику. Стару еліту багатих антрепренерів заступає нове покоління з більшою освітою і професійним званням. „Чайнатавн" радше приймає характер комерційного центру, а не виключно місця постійного замешкання. У китайському мурі завважуються щілини... Нове покоління включається у загальноамериканське економічне і політичне життя, крок за кроком здобуває признання за свої осяги та поволі забуває, що його попередники, як іміґранти, мали дуже важкі обставини... І тут пригадується китайська приповідка, яка окреслює економічну вартість товару і праці: „Товари стають дорожчими, коли залишають свої родинні місця. Люди стають дешевшими, коли залишають свою батьківщину".

Марія Влад

Чорнобиль

Цей вірш про Чорнобиль, написала українська поетеса Марія Влад. Вона прочитала його сама в часі великого зібрання в Києві 14-го травня в присутності 10,000 осіб. М. Влад народилася в 1940 році в Косівському районі, Івано-Франківської области, працювала учителькою, а від 1959 року працює журналісткою. Вона є авторкою сімох збірок поезій. Тепер працює активно у Народному Русі України за Перебудову, як помічниця Івана Драча.

Синочку чорнобривий України
Чорнобилю! Наш сіверцю духм'яний!
Той, хто создав тебе на ці руїни,
Був проклятий або у дошку п'яний.

Чорнобилю! Синочку смертоокий,
Зачатий у московськім кабінеті!
Тепер твої гаї, лани широкі
Пускають метастази по плянеті.

Чорноземе! Вже більше ти не вродиш
Ні Мамая, ні злого яничара.
Пухлино ракова на тім'ї у народу.
Довічна наша полинова кара.

Чимало нас по тюрмах мордували
Морили голодом, палили Божі храми
І врешті — решт Чорнобиль змудрували.
Щоб наші діти в муках умирали.

Щоби увесь народ конав поволі
В пекельному — чорнобильському чаді.
Час вибирати: вижити на волі
Або стовктись на місиво у стаді.

Ліда Палій

НА ПОЛТАВЩИНІ ВЖЕ ТАКОЖ ВЕСНА

(Нотатки із Шевченківського святкування 18-22-го травня 1990 року)

I.

Автобус пристав біля великого напису при дорозі: „Полтавська область". Нас кількадесятеро пасажирів, ще в більшості не знайомі одні з одними, зійшли з автобуса. Над нами висіло важке олив'яне небо, із піль пахло сирою землею, скошеною травою й вологістю. Все ж таки нам було радісно. Я хвилювалась, бо це моя перша подорож по Лівобережжі, їду на запрошення Спілки Письменників України в Полтаву на Шевченківське Святкування.

Тут на границі Полтавської области привітала нас група школярів а дівчата в традиційних строях з глибоким уклоном вручили голові Спілки Ю. Мушкетикові традиційний хліб і сіль. Нам діти дарували тюльпани й ми всі поділилися хлібом, який тут печуть і прикрашують як коровай.

Їдучи далі, ми могли оглядати краєвид тільки з вікна автобусу. Обабіч шляху ростуть високі дерева, особливо тополі, а за ними зеленіють безкраї поля й видніє наша багата чорно-чорнюща зорана земля. Сіл при дорозі небагато, хатки поховані в густій зелені. Ті, що ми бачили охайні, побілені з розмальованими на синьо віконними рамами й іноді причілками. Чомусь тільки немає квітів, а може воно ще зарано...

Вражають при шляху російські назви сіл, наче б Полтавщина ще дрімала, наче б туди не зайшли ще зміни, які бачила у Київщині, а не кажу вже у Західній Україні.

Знайомимось з Полтавою

В Полтаві в готелі зібралося понад сто учасників святкування. До дальшої програми зганяв нас, мов розгублених овечок, наш опікун із Спілки Яків Оксюта. Цей енерґійний ветеран Другої світової війни напричуд давав собі раду з усіма нами й завжди був усміхнений і радий помогти.

Шевченківські святкування, як і кожного року, відбувалися в річницю перевозу тлінних останків Кобзаря до Канева. З'їхалися письменники з усіх частин України, а то й земляки з інших республік, як от козарлюга-поет Іван Варавва з Кубані, М. Санєєв з Камчатки. Приїхали також гості: з Австралії письменниця Олександра Ткач і її син перекладач Юрій та сестра Галина Кошарська, що завідує славістичним відділом у Сиднеї. Зі Словаччини був письменник Василь Дацей.

Були також гості чужинці: китаєць, Лань Іннань професор пекінського університету, україномовний поет Мойсей Фішбейн з Мюнхену, були мадярські письменники, які, на жаль, не знали жодної іншої мови крім своєї і всюди ходили з перекладачем, були представники Естонії, Латвії, Росії, Молдавії, Болгарії, Грузії, Киргизії і Казахстану. (Цей останній завжди носив припняту синьо-жовту відзначку РУХ-у на своєму піджаку).

Не буду збиратись вилічувати всіх присутніх письменників з України. Багато на жаль, залишились у Києві, частина з них стали депутатами до парляменту, а інші просто хотіли бути на місці під час тих історичних нарад. Згадаю тільки, що з нами були Василь Коломиєць відомий нам „шестидесятник", Ігор Римарук („вісімдесятник" і співредактор нового „безкордонного" журналу „Світовид"), письменниця й історик Раїса Іванченко, яка побувала у нас раніше на Заході. Хай інші пробачать, коли їх не вилічу...

Полтавчани нас тепло привітали, щедро гостили, обдаровували сувенірами, книжками.

Програма почалася хутко після приїзду. Признаюся, що я особисто була дуже втомлена після восьмигодинної їзди автобусом, а до того ще не вспіла відпочити після перелету океану. На хотіла, однак, нічого втратити й намагалась брати участь в дальшій програмі. На жаль, були комплікації. В призначеній для мене кімнаті знайшла у шафі генеральський мундир і пантофлі. (На цю тему при вечері були численні дотепи). Поки дістала іншу кімнату, спізнилась на пресову конференцію. Там на сцені сиділи мабуть місцеві партійні чиновники й намагались відповісти на запит про події 13-го травня, коли то група людей у Полтаві хотіли святкувати річницю Петлюри, а їх міліція жорстоко розігнала. Хтось із сцени пробував пояснити, що ці люди принесли жовто-блакитні прапори та якісь „неплянoвані" лозунґи, що звідкілясь з'явився священик і хотів відправляти Панахиду, на що він не мав дозволу. Хтось із залі вигукнув, що мав він дозвіл від Пана Бога й присутні розреготались (крім чиновників, очевидно). Хтось інший зауважив, що на стінах висять перестарілі лозунґи, авторства Брежнєва й то ще російською мовою. Чиновники рішили закінчити пресову конференцію, пояснили тільки, що 13-го нікого не арештували тільки „задержали".

Далі ми поїхали віддати пошану Котляревському. Перед його пам'ятником чекали нас хлопець і дівчина, вона в полтавському одязі, він у козацькому. Вони передали квіти нашим делеґатам на те, щоб скласти їх у стіп пам'ятника. Подібні церемонії відбулися й при пам'ятникові Гоголя, Короленка та при могилі Панаса Мирного. Відвідали й дім Котляревського, відбудований на підставі акварельного малюнку Тараса Шевченка та хату, де жив Панас Мирний. Було незвичайно приємно бачити як жили наші визначні люди.(Я досі тільки бувала в житлах чужих поетів, чи державних мужів!)

У автобусі жінка-ґід намагалася показувати, якийсь будинок, де перебував цар Петро І після битви під Полтавою, однак Є. Дудар, присьменник зі Львова, заявив, що нам це нецікаво, що ми приїхали святкувати Шевченка. Жінка була цією заввагою заскочена, вона найбільше знала про Петра, а тут їй вперше хтось наважився перебивати.

Мені хотілось походити самій містом, побачити зблизька занедбану дзвіницю уже без хреста (Церкви в Полтаві ще знищено в 60-их роках, залишилися тільки дві чинні). Хотілось оглянути зблизька одноповерхові, типові для Полтави підміські домики з синіми віконницями. Прийшлось однак все оглядати крізь вікно автобусу. Вражав брак квітників у парках міста, некошена трава й буряни на площах. Крізь відкрите вікно чула запах бузини й бачила, як опадав цвіт каштану та як вітер носив насіння тополь, мов біле пірячко.

Продовження буде.

ВСЯ ДИВІДЕНДА ДО ФОНДУ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

Докторський ступінь в Оттаві за працю про Митрополита Андрея Шептицького

У понеділок, 11-го червня, Оттавський університет уділив Андрієві Кравчукові докторат за студію про етичне мислення і діяльність Митрополита Андрея Шептицького. Андрій Кравчук отримав докторський ступінь за успішне закінчення всіх наукових вимог своєї програми студій та зокрема, за написання дисертації про моральну спадщину Митрополита Шептицького в суспільних і політичних справах, від 1899 до 1944 року.

Як глава української католицької церкви в продовж сорока п'яти років радикальних суспільних і політичних змін у Галичині, Митрополит Шептицький відіграв ключеву ролю в модерній історії свого народу. Нажаль, суспільна і політична сторінка його мислення і діяльности стала жертвою ідеологічної боротьби представників комунізму та антиукраїнства. Доктор Кравчук систематично проаналізував цей важливий аспект спадщини великого Митрополита у контексті його християнської теологічної візії, яку так часто переочували його противники. Особливу увагу звернув автор студії на ставлення Митрополита до українського національного руху та до питання церковно-державних стосунків у п'ятьох періодах митрополичого служіння.

Автор дисертації висуває аргумент, що хоч Митрополит Андрей підтримував суспільні і політичні змагання українців, на перше місце він завжди ставив християнські моральні засади. Критикуючи шовінізм і насильний націоналізм, він пропонував як альтернативу — християнський патріотизм. У відношенню Церкви і вірних до держав і окупантів, Митрополит Шептицький проповідував послух, але тільки до справедливих наказів властей, які не протирічили вченням Церкви і віри. З такої перспективи, наприклад, він чинив опір німецьким окупантам, рятуючи переслідуваних та закликаючи вірних до героїзму, за який держава карала смертю.

Ця об'ємиста студія начисляє понад 650 сторінок комп'ютеропису. 140 сторінок присвячено хронологічній, анотованій біо-бібліографії публікованих праць Митрополита Шептицького та, можна сподіватись, що ця бібліографія стане необхідним джерелом для дальших студій над Митрополитом Андреєм та новітньою історією Української Католицької Церкви.

Публічний захист цієї дисертації відбувся 5-го лютого в Оттаві. Членами жюрі були три професори з факультету богословія університету св. Павла, та відомий український політолог і професор карлтонського університету в Оттаві, д-р Богдан Р. Боцюрків.

У своїх дослідах д-р Кравчук знаходив багато матеріялів у польських і римських бібліотеках і архівах. Чимало знайшов він також у Канаді та Америці в українських католицьких бібліотеках, як приватних так і церковних. А це тому, що до вибуху другої світової війни українські католицькі видання доходили до Канади або звичайною почтою, або через українських поселенців.

Поза архівними і документальними матеріялами д-р Кравчук користав із поради та помочі многих людей. У вступі до своєї наукової праці висловлює він подяку тим, які допомогли йому осягнути цей ступінь. Між ними згадано про поради таких визначних науковців, як напр.:о. д-р архимандрит Любомир Гузар, теж автор докторської праці про Митрополита Шептицького, професор Богдан Боцюрків та професор Джон-Пол Химка. Д-р Кравчук також згадує окремих людей, які значно помогли йому отримати доступ до рідкісних збірок матеріялів про Митрополита Шептицького: у Варшаві — племінника митрополита Яна Казімежа Шептицького; та в Торонто — М. Базилевич.

Своє наукове зацікавлення і досліди над Митрополитом Шептицьким д-р Кравчук мав нагоду застосувати у різних напрямах. Вже влітку 1984 року викладав він літній курс в українському католицькому університеті ім. св. Климента в Римі на тему суспільного мислення Митрополита Андрея Шептицького. Того самого року відбулася в Торонто міжнародна наукова конференція присвячена студіям про Митрополита Шептицького. Д-р Кравчук був одним із двадцяти п'яти наукових учасників конференції та опісля він пристав до редакції наукового збірника з цієї конференції, якого видано минулого року. Цей досвід дав йому нагоду нав'язати контакти з науковцями по різних краях.

Отримавши два окремі бакалаврські ступені в Мекфіллському університеті, перший з лінґвістики, а другий з богословія А. Кравчук поїхав до Риму на вищі студії морального богословія в Альфонсіянській Академії при Латеранському університеті. Повервувся маґістром до Канади, де вписався на програму докторських студій.

Від Оттавського університету А. Кравчук отримав державний ступінь доктора філософії, а церковний ступінь доктора богословія — від папського університету св. Павла. Оттавський університет уже давно відомий як центр українознавства та вищих українських студій. Але університет св. Павла хоч наділив був давніше докторат honoris causa Патріярхові Йосифові Сліпому в часі його пастирських відвідин Канади, щойно цього року наділив перший заслужений докторат за наукову працю на українську тему.

Від часу закінчення програми наукових студій д-р Кравчук працює як післядокторський науковий дослідник в українському науковому інституті при Гарвардському університеті, та приготовляє свою дисертацію до видання.

З огляду на те, що в останніх роках відкрито багато архівних фондів на Україні, включно з церковними архівами, у вересні ц. р. д-р Кравчук плянує поїхати до Львова, де зберігаються найповніші збірки матеріялів до історії Української Католицької Церкви в двадцятому столітті. Там він перебуватиме шість місяців як учасник програми наукового обміну між Канадою та СССР.

Н. Н.

ПОШИРЕННЯ ПРОТИЯПОНСЬКИХ реклям з метою популяризації автомобілів американського виробництва почалося взимку минулого року, коли продаж японських автомобілів досяг рекордових 28 відсотків. Японські та американські офіційні чинники вказують, що реклями переходять делікатну границю між бизнесовою конкуренцією та націоналізмом, навіть расизмом. Сеігі Гіната, директор інформаційного центру японської амбасади в Ню Йорку, сказав, що він від того часу, як фірма Міцубіші купила частину Рокфелер центру, 51 відсотків площі за 846 міл.дол. почали з'являтися „сентименти" проти Японії та японців взагалі. Американці, які мають комерційні зв'язки з японцями кажуть, що реклями, спрямовані проти Японії, приносять лише шкоду американській економіці. Японці дуже чутливі та образливі. Після реклями фірми Белл, яка проголошувала: „Спочатку була електроніка. Потім автомобільна індустрія. Чи наша телекомунікаційна індустрія — на черзі?", японська амбасада відразу почала скаржитися. Автори реклям пояснюють свою спрямованість на послаблення економічної напруги між ЗСА та Японією, вживаючи гумористичні засоби.

Ґрадуація шкіл українознавства метрополії Ню Йорку

Цьогорічна ґрадуація шкіл українознавства метрополії Ню Йорку відбулася 2-го червня в Ню Йорку в залі Українського Народного Дому. На цю урочистість прибули голова Шкільної Ради д-р Євген Федоренко, Марія Дўшник, довголітня діячка й представник Українського Народного Союзу, дир. Іван Винник від української кредитової кооперативи „Самопоміч" і Михайло Савицький, референт школи „Самопоміч". Численно прибули батьки й приятелі учнів.

В залі на головній стіні були розміщені мистецько оформлені табльо шкіл українознавства, що їх зацікавлено оглядали присутні. Програмою ґрадуації провадила талановита солістка хору „Думка" й заслужена голова Батьківського кружка Школи Українознавства „Самопоміч" Святослава Качарай.

Абітурієнти увійшли на залю за абетковим порядком. Присутні довідались, що в 1989-90 шкільному році з п'ятьох шкіл українознавства метрополії Ню Йорку успішно здали матуру й отримали дипломи 26 абітурієнтів:

Школа Українознавства ім. Лесі Українки, Виппані, Н. Дж., дир.д-р Євген Федоренко: Іван Мороз-Смит.

Школа Українознавства при фундації „Рідна Школа", Нюарк, Н. Дж., дир. Хризанта Гентиш: Христина Рак-Бровн, Анна Бренич, Ірина Василик, Тетяна Кігічак, Тетяна Стахнів, Адріян Стеранка.

Школа Українознавства ОУА „Самопоміч" в Ню Йорку, Н. Й., дир. Ольга Кекіш: Іван Біланюк, Адріяна Качарай, Володимир Ковалик, Христина Крозієр, Анна Навроцька, Марко Трохимчук, Олександер Фесак, Олесь Якубович.

Школа Українознавства Осередку СУМ в Ню Йорку, дир.Павлина Андрієнко-Данчук: Тіна Беренда, Михайло Корнаґа, Іван Макар, Михайло Розцішевський, Таня Шозда.

Школа Українознавства „Рідна Школа", Пассейк, Н. Дж., дир.Стефанія Квасовська: Петро Косцьолек, Андрея Левицька, Мотря Палюх, Олесь Тиньо, Адріяна Фарміґа.

Святочну ґрадуацію відкрила Ольга Кекіш, дир. Школи Українознавства ОУА „Самопоміч" в Ню Йорку, привітавши присутніх коротким словом. У її привіті було тепло згадано достойних гостей, директорів і учителів українознавства, батьків, ґрадуантів і всіх присутніх. Звертаючись до абітурієнтів, вона висловила сподівання, що й про них колись буде писати Євген Сверстюк в Україні те саме, що вже писав про наших студентів, та навела слова: „Чому нас так приємно вражають українські студенти, що приїжджають з Америки, Польщі й Канади. Чому вони в чужій стихії зберегли український дух, мову, лице. Чому їм нічого не треба пояснювати, наче наперед є моральна домовленість". Кінчаючи своє вітання, Ольга Кекіш побажала абітурієнтам успіхів у студіях, а батькам висловила велику подяку за їхню довголітню співпрацю в школах українознавства.

Отець Богдан Лукій, катехит Школи Українознавства при фундації „Рідна Школа", прочитав молитву, присвячену цій події, після чого присутні відспівали „Многая літа" абітурієнтам.

Слово від Шкільної Ради при УККА виголосив голова Шкільної Ради д-р Євген Федоренко, наголосивши про значення урочистості для цьогорічних абітурієнтів, батьків і вчителів та висловивши втіху успіхами молоді, яка опанувала українознавчі предмети за програмою Шкільної Ради й успішно здала матуру.

Черговою, урочистою точкою програми було вручення дипломів, що виконували особисто директори шкіл, прощаючи своїх довголітніх учнів теплими словами. Прощання позначилося глибокою щирістю і вдячним зрозумінням зусиль учителів подати якнайбільше знання з ділянок українознавства.

Марія Душник, почесний член Головного Уряду Українського Народного Союзу, щиро привітала абітурієнтів, ґратулювала їм і винагородила їх традиційним чеком.

Адріяна Качарай, абітурієнтка Школи Українознавства ОУА „Самопоміч" промовляла від абітурієнтів. Вона подякувала батькам і вчителям за їхню посвяту й довголітню працю. Подякувала й організаціям, які заснували й підтримують школи українознавства.

Після вручення дипломів та зворушливого прощання директорів і учителів зі своїми учнями, розпочалася мистецька програма з участю таких шкіл: „Кавказ" Т. Шевченка деклямував Петро Косцьолек, абітурієнт Школи Українознавства з Пассейку.

Вірш-пісню „Віддайте мову" ансамблю „Не журись" (слова й музика Едуарда Драча) виконали учні 11-ої кляси й абітурієнти Школи Українознавства ОУА „Самопоміч", акомпаньювали на ґітарах Коля Савицький і Олесь Якубович. В цій точці виступили учні 11-ої кляси: Андрея Алиськевич, Марко Брикович, Таня Головінська, Андрій Літепло, Петро Редько, Микола Савицький, Тарас Ференцевич, Дарія Фесак, Григорій Щесник.

Підготовила цю точку учителька історії і географії Дарія Якубович.

Уривки з поеми „Сон" Т. Шевченка деклямував Михайло Розцішевський та Іван Макар, абітурієнти Школи Українознавства Осередку СУМ в Ню Йорку.

Святослава Качарай не тільки опікувалася програмою ґрадуації, але й відспівала дві пісні, якими збагатила мистецьку програму цього свята: „Я так люблю" (слова Григорія Столярчука, музика Михайла Лева, присвячена вшануванню Року української мови). Черговою точкою була В'язанка українських пісень, яку склав проф. Михайло Лев. Цю пісню присвятила талановита Святослава 40-річчю існування Школи Українознавства ОУА „Самопоміч", яка була заснована 1949 року.

Після вечері й мистецької програми розпочалася забава при оркестрі „Беркут".

Організаторами цьогорічної ґрадуації були Святослава Качарай і Алла Трохимчук, батьки учнів матуральної кляси й довголітні члени Батьківського кружка Школи Українознавства ОУА „Самопоміч". Вони вклали багато зусиль і належно подбали, щоб день спільної ґрадуації був настільки урочистим, щоб залишився в пам'яті присутніх.

На програмках „Ґрадуація шкіл українознавства метрополії Ню Йорку", що їх виконав мистець Гілярій Зарицький, надруковані слова з вірша Григорія Столярчука, присвячені плеканню рідної мови:

Ти рідна мово,
чиста як роса,
Цілюща й не вичерпна
мов криниця,
Святиня наша, гордість
і краса,
Ти — розуму народного
скарбниця.

О.Т.К.

Цьогорічні абітурієнти шкіл українознавства нюйоркської округи.

Підляшшя...

(Закінчення зі стор. 2)

Себечеві" (15 стор.), та ілюстрована стаття „Історія народного строю Підляшшя". Є там також інформативні статті про сокольські школи: гімназію, семінарію, торговельну школу, про Православну церкву, руйнування церков, польський терор, про кооперацію. Не поминена й діяспора, там бо є статті про сокальців за кордоном, у Бразилії, як також і про літературну діяльність надбужанців. Їм присвячено цілий розділ, у якому поміщені добірки з творів таких письменників, як Балей, Данський (Чайковський), Боєслав, Калитовська, Богдан Кравців, Юліян Опільський, Юрій Тис і інші.

Цей великий том про „забутий край" багато говорить про те, як помилково в наших писаннях оцінюють життя українського селянського народу. Правда, народ був матеріяльно бідний, але не духово. Його мова, пісні, звичаї, ноша, церковне життя мають свій питомий рівень культури, якого не слід оцінювати з точки погляду міського глядача. Численні дописи тут людей, що пройшли саме селянську школу життя, які гідні нашої уваги, показують хибність такого підходу. Матеріял цієї книжки — це приклад досягнень, яким може гордитись наше насліддя. Його походження, його коріння родове — тверде, життєдайне і спосібне. Будьмо горді з цього!

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої Найдоорожчої Мами і Бабуні

бл. п.
ЮЛІЇ СКВІРТНЯНСЬКОЇ

будуть відправлені

СЛУЖБИ БОЖІ

дня 20-го липня 1990 р. в церкві св. Юра в Ню Йорку, о год. 8:30 рано,
та в церкві св. Івана Хрестителя в Гантері, Н. Й. о год. 10-ій ранку.

Просимо о молитви в цей день за душу Покійної:

ІРИНА СТЕЦУРА — та
МАРТА РЕНО — доньки
МЕЛАСЯ СТЕЦУРА — внучка

З великим жалем повідомляємо, що дня 15-го липня 1990 р., після довгої недуги, відійшов у Вічність

д-р прав
РОМАН ОЛЕСНИЦЬКИЙ

адвокат у Керґонксоні, Н. Й., а раніше в місті Ню Йорку.

ПАНАХИДА у вівторок, 17-го липня о год. 7-ій увечері в похоронному заведенні Литвин і Литвин в Юніон, Н. Дж.

ПОХОРОН з того ж заведення в середу, 18-го липня 1990 р. о год. 9-ій рано до церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., а звідтілля на цвинтар у Керґонксоні, Н. Й.

Про молитовну злуку просять:

ЕЛІЗА — подруга

доньки АННА ШУГАН
і син МАРКО з родинами

сестра — проф. МАРТА РУДНИЦЬКА
сестрінка — ДАРКА БЕРҐЕР
та інші члени рідні в Америці й в Европі

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, що в середу, 27-го червня 1990 р. в Лос Анджелес, Каліф. відійшов від нас на Вічний Спочинок, на 94-му році трудолюбивого життя наш Найдорожчий СТРИЙКО

бл. п.
МИХАЙЛО КІЗИМА

залишивши в смутку:
братаницю ОКСАНУ ЗОЗУЛЮ з родиною
мґр ІРЕНА МІШКЕВИЧ з родиною
— братанок
інж. БОГДАН КІЗИМА з родиною

Тлінні останки Покійного поховано на цвинтарі Форест Лавн в Ґлендейл, Каліф.

Ділимося з Родиною і Приятелями сумною вісткою з України, що в дні 28-го червня 1990 р. у Львові, проживши 82 роки тяжкого трудолюбивого життя, переступила пороги Вічності наша Найдорожча Мама, Бабуня, Прабабуня і Сестра

бл. п.
ЯРОСЛАВА з Пашковських
СУБТЕЛЬНА

сини — ОЛЕСЬ і ІГОР з родинами в Україні
сестра — ІРЕНА ЛАВРІВСЬКА
брат — БОГДАН ПАШКОВСЬКИЙ з родиною

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими, що в понеділок, 16-го липня 1990 р. відійшла у Вічність наша Найдорожча

ДРУЖИНА, МАМА І БАБЦЯ

бл. п.
АННА ДАНИЛІВ

ПОХОРОННИЙ ПОРЯДОК можна довідатися від: Senko Funeral Home, 213 Bedford Avenue, Brooklyn, N.Y. 11211, число тел.: (718) 388-4416

Глибоким горем прибиті:
муж — ПАВЛО
доньки —
МАРУСЯ ГАРАСИМЧУК з мужем ІВАСЕМ
ІРЦЯ ТКАЧУК з мужем ІВАСЕМ
внуки —
ПАВЛО і ЛЕСЯ ГАРАСИМЧУК
маленький ПАВЛУСЬ ТКАЧУК

Ділимося сумною вісткою з Приятелями, Знайомими і цілою Українською Громадою, що в середу, 27-го червня 1990 р. відійшов несподівано у Вічність на 68-му році життя наш Найдорожчий Муж, Брат, Вуйко, Шваґер і Кузин

бл. п.
МИРОН ВОЛОДИМИР
ІВАШКО

народжений 23-го серпня 1921 р., у Стрию, Україна, підприємець, суспільний діяч, музик і диригент Українського Національного хору у Голливуді, Фльорида.

ПАНАХИДА — була відслужена в понеділок, 2-го липня, 1990 р., о год. 7:00 веч. в похоронному заведенні Bess—Kolski — Coebs, св. Літургія з Панахидою, о 10:00 год ранку, у вівторок 3-го липня в церкві Успенія ПДМ в Маямі, Фльорида.

Тлінні Останки усопшого були зложені в крипті Українського Національного Мавзолею, 4111 Pennsylvania Ave. Washington, DC, в четвер, 5-го липня ц. р.

Опечалені горем:
БОГДАН, брат, з дружиною ОСИПОЮ
ЯРОСЛАВА ЖДАНІВ, сестра, з мужем ОЛЕКСАНДРОМ
ДАРІЯ КОЗАК, сестра, з мужем БОГДАНОМ
ХРИСТИНА НЕКОРАК, ЗВЕНИСЛАВА ГАЙДА, НЕСТОР ЩЕРБІЙ, ІРЕНА ВОКЕР, д-р ОЛЕГ ДАНІВ, д-р МИРОН ГАРМАТІЙ, МАРІЯ ЯРОШ, МАРІЯ БОЙЧУК, ОЛЕГ КУЗІВ і КВІТКА КОХ, сестрінки з Родинами.
СОНЯ КОМАРНИЦЬКА, СТЕФАН ТАБАКА і ДМИТРО КУЗІВ, кузини, з Родинами, та ЕМІЛІЯ БАЙКО, шваґерка і ПАВЛО ГАРМАТІЙ, шваґер, з Родинами.
та ближча і дальша рідня в Україні й Америці.

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ

бл. п. МИРОНА ІВАШКА,

5-го серпня ц. р. відправиться

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

у церкві Успенія ПДМ в Маямі, а відтак відбудуться поминки в Українському Культурному Центрі, Голливуд, Фльорида.

ПОЛЬСЬКІ ХЛІБОРОБИ домагаються допомоги з уваги на введення урядом нової економічної програми, пов'язаної з вільною торгівлею. Щоби підкреслити свої вимоги вони в середу, 11-го липня впродовж двох годин по цілій Польщі загородили головні дороги. Це тільки п'ять днів після того, як прем'єр-міністер Тадеуш Мазовецький звернувся зі закликом і проханням до своїх громадян не вживати такої тактики у всякого рода протестах. Хліборобі цього звернення не взяли під увагу та тракторами попереґороджували всі головні дороги, щоби домогтися запевнення уряду про мінімальні ціни на їхні продукти.

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ розвитку і розбудови міст Джек Кемп, колишній консерватист-конгресмен з Баффало, втішається тепер великою популярністю серед біднішого прошарку населення, головно тих, які не мали житла. Раніше ця верства протестувала проти його номінації, але тепер переважає думка, що ідеї Кемпа про перекинення частини федеральних фондів на будівництво низькоплатних домів для бідніших американців була доброю. Крім того його департамент допомагає підприємчим американцям, які самі і з допомогою приятелів і кревних, відновлюють опущені федеральні і міські доми і пристосовують їх до нормального життя людей. Дуже часто підприємчиві особи можуть купити такий дім за 100 й менше доларів (символічна ціна) і отримати до 10,000 безвідсоткової допомоги з департаменту Кемпа. В кожному разі прізвище Джека Кемпа тепер появляється частіше в багатьох американських газетах з прихильними замітками про працю очолюваного ним відділу.

ПОВІДОМЛЕННЯ Адміністрації „Свободи"

ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПООДИНОКІ ОСОБИ,

ЩО АДМІНІСТРАЦІЯ НЕ БУДЕ ПОМІЩУВАТИ ЖАДНИХ ОГОЛОШЕНЬ

якщо попередні рахунки

НЕ БУДУТЬ ВИРІВНЯНІ

Окремих листів у тій справі не будеться відписувати.

ВСІ РАХУНКИ МУСЯТЬ БУТИ ЗАПЛАЧЕНІ ДО 15 ДНІВ ВІД ДНЯ ПОЯВИ.

ФОНД ДОПОМОГИ ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ

звертається до УКРАЇНЦІВ в ДІЯСПОРІ присилати грошеві пожертви на закуп і перевезення в Україну ліків, вітамін, харчів, одягу тощо для хворіючих від надмірної радіяції дітей в Україні

Моя пожертва .... дол.

Чек виписувати на Children of Chornobyl Relief Fund.

....
Ім'я і прізвище

....
Адреса

Пожертви просимо висилати на адреси:

Children of Chornobyl Relief Fund or Rukh Fund
c/o Ukrainian National Ass'n
30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07302

або

Children of Chornobyl Relief Fund or Rukh Fund
272 Old Short Hills Rd., Short Hills, N.J. 07078

УПРАВА ФОНДУ ДОПОМОГИ ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ
Проф. Тарас Гунчак, голова

Наукові праці проф. Ю. Бойка останніх років

Влітку 1988 року звернувся до мене директор Людвіг-Максиміліян університету в Мюнхені д-р Шотт з пропозицією упорядкувати літературно-науковий набуток праць професора д-ра Юрія Бойка-Блохина, який архівізовано в університетській бібліотеці, на що я погодився. Відразу з цим постала і потреба підготувати до 80-річчя професора його багатющу бібліографію, до чого я й взявся з великою охотою. Допоміжними були мені не тільки вказівки д-ра Шотта, але й бібліографія нашого літературознавця, підготована в 1974 році викладачем університету Мирославом Антохієм. Чим більше я працював над бібліографією, тим ясніше ставало мені її значення для українського духовного життя. До дати 80-річчя я познайомився з рядом праць шановного автора. Стосторінковий бібліографічний показник вийшов накладом німецького видавництва Carl Winter Universitaetsverlag Heidelberg. Проф. д-р Фрідріх Шольц, директор інституту славістики і балтистики університету в Мюнстері, написав до нього ентузіястичну лявдацію, яка завершується словами: „Бажаю ювілятові ще багато науково плодотворних років у доброму здоров'ї. Я впевнений — і цього я йому сердечно бажаю, — щоб одного дня його твори могли бути знову читані й розповсюджені на його батьківщині Україні, що для її культурної спадщини і духовного майбутнього він ціле своє життя боровся".

Не маю потреби приховувати того, що моя праця над творчим набутком ювілята захопила мене. Багато раніш незнаних мені його праць я вперше прочитав і пізнав їхню вагу для науки й для української спільноти. Я поділяю думку проф. Шольца про невичерпаність енергії нашого літературознавця і політика. Після праці над бібліографією я став уважним до творчих осягів ювілята саме в останніх роках і думаю, що наш дослідник дав ряд знаменитих доказів своєї невтомности.

І так, в 1988 році проф. Бойко зорганізував триденний міжнародний симпозіюм про Лесю Українку, в якому взяло участь 15 науковців-доповідачів, а авдиторія складалась переважно з чужинців. Його співпраця із „Carl Winter Universitaetsverlag" дає щораз більші успіхи. Після появи свого першого тому „Gegen den Strom" (1979) він випустив у світ збірник доповідей проведеного ним у 1983 р. симпозіюму про „український ренесанс і неоромантизм на тлі європейської літератури". У 1988 р. заснував серію видань „Baitraege zur neueren Literaturgeschichte", яку очолили крім нього також проф. Шольц і проф. Боннського університету Ганс Роте. В цій серії вже вийшла друком книжка Ю. Бойка „Д. Чижевський" (німецькою мовою), в якій дано ґрунтовний перегляд української спадщини цього вченого. За цим послідувало перевидання двох томів раритету „Записки о Южной Руси" (понад 700 стор.) Пантелеймона Куліша з ґрунтовною передмовою проф. Шольца, а після цього з'явилася книга „Вибрані твори" С. Єфремова з передмовою Ю. Бойка-Блохина. Тепер наш дослідник зайнятий технічною підготовою і друком свого 4-го тому „Вибраного", яке вийде цього року. На запитання, що Ю. Бойко плянує видати в майбутньому, він відповів: „Я вже переступив 80-ий рік життя. Якщо Бог дасть сили, то видам перший том Історії української літератури німецькою мовою, вона вже в основному написана".

В університетському архіві, де зберігається книжкова і епістолярна спадщина проф. Бойка, я натрапив на два цікаві листи з кінця 1989 р. Один лист походить із колишньої сателітної держави СССР, другий від одного київського письменника. Цитую уривок із листа київлянина, не подаючи його прізвища, бо не маю на це його згоди. Залишаю правопис автора. Він пише: „Глибокошановний Пане товаришу! Мені, як українцю-східняку, часто буває незрозумілим той енергетичний запас і його розвиток, який уможливлює Вашу титанічну працю далеко від українського материка. Праці таких людей, як Ви, не дають заснути правді про минувшину, до якої перед цілими поколіннями були лише одні залізні засуви...

Час обертається сьогодні на краще і тому так радісно брати в руки золоті фоліянти скривавленої Істини і пізнавати самих себе. Не заздрити Вам — неможливо, не вчитися у Вас — гріх!"

Автор другого листа пише: „Дорогий Друже,...побут таких людей, як Ви, закордоном, приніс велику користь — у вільному світі не припинялась творча думка; можна було критично думати, творити, оцінювати. Пройде час — а він вже, може, незабаром — і праці таких дослідників як Ви, Чижевських, Гординських, Шевельов і т. д. замінять на Україні чимало псевдонаукових, коньюнктуральних робіт різних докторів наук і академіків з волі парт квитків і режиму..."

Нам нічого не залишається, як побажати корифеєві українського літературознавства міцного здоров'я і нових успіхів у здійсненні його плянів.

Останні праці проф. Ю. Бойка можна замовити у видавництві: „Carl Winter Universitaetsverlag Heidelberg", 6900 Heidelberg 1, Luther Str. No. 59. Ціни книжок, на щастя, приступні, між 30 — 40 марок. Там можна набути 1-ий і 3-ий томи „Вибраного"(2-ий розкуплений), друкується том 4-ий.

Богдан Шарко

Чи хочете, щоб нашу історію писали чужі?

(Трагедія села Павлокома)

Відвідини проф. В. Мокрого в УКДДЦ: стоять зліва пані Мокра, Іраїда Винницька, п. Стець, проф. Володимир Мокрий.

Скільки лиха, горя і трагедії зазнав наш народ на протязі своєї історії? Ніхто не знає і жодна статистика не віддзеркалить усього зла, насильства, четвертування, здирання шкіри з живих людей, саджання на палі, голодоморів, вивожування з рідних осель, палення цілих безборонних сіл... В народі ходить досі слово „лихоліття", бо це лихоліття — не один рік, не два, десятки, а дослівно, тривають цілі століття — це і є лихоліття...

Одне з тисяч безборонних сіл, яке зазнало свого лихоліття, було село Павлокома. Його історія, одначе, як безліч інших, не пропаде в сивій історії завдяки Українсько - Канадському Дослідчо-Документаційному Центру (УКДДЦ), який записав на плівку розповіді очевидців найновішого насильства в роках 1945-1946. Це історія лихоліття не одного села, а багатьох, які безборонне населення мусило терпіти від озброєних польських банд.

Село Павлокома належало до свідомих українських сіл на Лемківщині. Було в ньому 220 господарств, а 20 було польських власників, які жили окремо на т. зв. „колонії". В селі була церква, Рідна Школа, читальня „Просвіта" з бібліотекою, аматорський театральний гурток.

Перед війною польська влада старалася втримувати цензуру, забороняючи навіть співати на концертах певні пісні. Коли прийшли німці, нічого не змінилося на краще, — розповідають очевидці — Стефанія Когут, Олександра Потічна, Наталя Кузьма й інші. Німці насильно забирали молодь на роботи, нищили господарства. Коли прийшли у 1944 році большевики й відступили, польські банди побачили, що село безборонне без зброї, і почали свої напади. Хоч вони були одягнені у військові мундири з рогатівками на головах, селяни не називали їх інакше, як бандитами, бо вони поводилися не краще від найгірших банд.

Вони нападали на село регулярно, грабували худобу, забирали все, що їм попадало під руки, мордували і били людей тільки тому, що ті люди були українці і безборонні. Люди ховалися самі, ховали, що могли й перебували у криївках, у льохах, в сіні на стриху чи в „безпечніших" господарствах — у бідних чи старих селян, на яких, вони сподівалися, не нападатимуть ті банди, бо в них не було що грабувати.

І так в один час на село нападала банда цілий тиждень. В понеділок підпалили хату в одному кінці села, і засівшися, не дозволяли нічого рятувати, бо хто підходив до вогню, стріляли на нього, — розповідає пані Потічна. Вона жила з трьома малими хлопцями, бо від 1939 року її чоловіка забрали. На другий день прийшли на її господарство й забрали всіх коней і худобу, залишили тільки два телята. Вона сама з хлопцями ховалася деінде. В наступні дні це саме повторилося на інших господарствах.

Коли надходила банда, люди ховалися, а мала дівчинка Стефця з своєю бабунею дивилися через вікно, що робиться. Нагло розприскалася шиба у вікні, куля поранила в голову її бабуню, а в неї зачепила за волосся. Бабуня впала, а Стефця залізла під крісло і верещала в істерії: „Бабцю забили! Бабцю забили!". Прийшло двох до хати. один з них наставив рушницю на неї і почав кричати: „Де є упряж до коней". Вони вивели коня з стайні й хотіли його запрягти до воза, щоб забрати награбоване добро. Але Стефанія тільки те знала, що кричала одне й те саме: „Бабцю забили!". Врешті другий старався заспокоїти першого, кажучи, щоб лишив перестрашену дитину в спокої. В той час у них одна молола в жорнах. Вона зачинила двері й боялася впустити тих бандитів досередини комірчини. Вони вивалили двері і дуже її побили.

На сусідньому господарстві інші „господарили". Один з них дуже бив одну жінку. На це міг дивитися інший і напімнув його: — Що ти робиш, та це твоя цьоця... Нічого не помогло. Жінка підстрілена й побита півпритомна вибігла на город і впала, вючися, мов поранений вуж.

Люди врешті пішли до церкви, щоб в біді звернутися до Бога про порятунок. Священик почав правити Службу Божу. Як звичайно по лівиці стояли жінки з доньками, а по правиці мужчини й хлопці.

— Я стояла з мамою, не могла відірвати очей від своїх двох братів, які сиділи в лавках на протилежному боці. До церкви увійшли бандити й почали бити людей. Серед стогону побитих, що не могли встояти на ногах й лежали на підлозі священик далі правив Службу Божу. Тепер почали парами виводити мужчин і старших хлопців і дівчат. Коли виводили її братів, вона досі не може забути відчайного погляду у їхніх очах, якими вони дивилися на неї і її матір. Забрали і священика, хоч його дружина була в пізній стадії вагітности й уже мала двох маленьких хлопців. Родини потратили майже всіх своїх членів. Вона втратила трьох братів, батька, матір і бабусю. Тільки один наймолодший брат лишився у живих.

Згодом прийшла усім відома „Акція Вісла" — виселювання, переселювання на відзискані землі, концентраційний табір в Яворному для всієї української інтелігенції та й тих, у кого знайшли якусь українську книжку. Життя серед найтрудніших обставин, розсіяння, практично наподиниці, на нових теренах, без жодної охорони свого я.

Сьогодні в Східній Европі проходять епохальні зміни, український народ підноситься зі своїх колін, настав час свого вияву. Професор д-р Володимир Мокрий, який недавно відвідав Канаду і УКДДЦ, поінформував, що робиться заходи перед теперішнім польським урядом, щоб анулювати „Акцію Віслу", як незаконну дію спільної відповідальности. Теж будуть можливості повороту на виселені землі й деякої рекомпенсати. Проєкт такої резолюції уже готовий та, в теперішніх кризових ситуаціях в Польщі, чекає на свій пріоритет.

Центр збирає ці історичні матеріяли, оголошує про них, досліджує, щоб передати світові акти несправедливости і нелюдяности одних супроти інших, щоб майбутні покоління пам'ятали, що не все піде в забуття, щоб не допустити до повторення сумних насильств. Сьогодні Центр вже має успіхи і свою праці. Науковці з цілого світу цікавляться матеріялами, який зібрав Центр. З України прийшов лист: „Я народився 1946 року, жив на Ярославщині. Історія тих земель рідна і болюча, бо все, що там творили проти покоління русинів-українців на протязі віків, обірвалось. Зараз і в нас починає пробуджуватися інтерес до культури, історії цих земель. Ми у Львові створили під егідою львівського відділення українського фонду культури товариства „Надсяння". Основними його цілями є дбати про збереження і розвиток культури (матеріяльної, духовної) Надсяння, пропагувати її, підтримувати контакти з українськими осередками в Польщі, збирати спогади про події 1944-47 рр. на цих землях і т.п."

Таке саме і завдання Центру. Центр збирає спомини, матеріяли про Другу світову війну. Центрові потрібні ваші спомини, добро вільна праця і матеріяльна допомога. Проситься в тій справі звертатися до Центру. Наша історія залежить від нас самих.

Чи хочете, щоб нашу історію писали чужі?

Р. Колісник

У канцелярії УКДДЦ можна набути одногодинний відеозапис свідчень осіб, що пережили трагедію в Павлокомі. Ціна відеокасетки 35 дол. Замовлення спрямовувати до: Ukrainian Canadian Research and Documentation Centre, 620 Spadina Avenue, Toronto, Ontario, M5S 2H4, тел: 416 923-3318.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

у щоденнику „Свобода" та у "Ukrainian Weekly"

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „СВОБОДА"

1 Інч через одну шпальту — за академії, посмертні згадки, розшуки, подяки	$ 6.00
1 Інч через одну шпальту — за приватні концерти, бизнесові оголошення (забави, фестини, пікніки, бенкети, банки, продаж домів і т. д.)	$10.00
Оголошення на 8 шпальт, без огляду на їх зміст по за кожний інч (1 інч x 8 шпальт)	$10.00

Якщо до оголошення включається знімку — коштуватиме додатково:

Фоторепродукція на одну шпальту	$ 8.00
Фоторепродукція на дві шпальти	$10.00
Фоторепродукція на три шпальти	$12.00

Оголошення на чергове число мусить вплинути до Адміністрації 2 дні перед появою числа

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ ТИЖНЕВИКУ UKRAINIAN WEEKLY (НЕДІЛЬНЕ ВИДАННЯ)

1 Інч через одну шпальту — за академії, посмертні згадки, розшуки, подяки	$ 6.00
1 Інч через одну шпальту — за приватні концерти, бизнесові оголошення (забави, фестини, пікніки, бенкети, банки, продаж домів і т. д.)	$10.00

Оголошення на чергове, недільне видання, мусить вплинути до Адміністрації **до ПОНЕДІЛКА**

Телефонічно оголошень НЕ ПРИЙМАЄТЬСЯ, тільки КЛЕПСИДРИ

Посвідки заплачених рахунків за оголошення висилаємо тільки на спеціяльне прохання.

ЗМІНА АДРЕСИ

До Адміністрації „Свободи"

30 Montgomery Street ■ Jersey City, N.J. 07302

Прошу змінити мою адресу:

„Свободи" ☐ „Українського Тижневика" ☐ „Веселки" ☐

Моя СТАРА АДРЕСА була:

Число Відділу (якщо член УНС) ....

Ім'я і прізвище ....

Адреса ....

Моя НОВА АДРЕСА така:

Ім'я і прізвище ....

Адреса ....

На зміну адреси проситься
ОБОВ'ЯЗКОВО ДОЛУЧИТИ $1.00.